

Ritva Elomaa ps ym.

Toimenpidealoite ulosottotoiminnan kehittämistä ja ulosottomiesten palkkausjärjestelmän uudistamisesta

Eduskunnalle

Koronan vaikutukset Suomen talouteen ja työllisyyteen ovat mittavat ja kauaskantoiset. Kriisi heijastuu väistämättä myös ulosottotoimintaan kasvaneiden velkaongelmien myötä. Vaikeassa tilanteessa korostuvat ulosottomiesten ammattitaito ja inhimillisyys. Lisäksi ulosottotoimintaa määrittäviltä käytännöiltä tarvitaan erityistä joustoa. Koronan seurauksen ulosottotoimintaan on tehty tilapäisiä muutoksia COVID-19-epidemian vuoksi tavoitteena joustavuuden lisääminen sekä velallisten tilanteen helpottaminen, jos väliaikainen maksuvaikeus johtuu epidemiasta tai siitä johtuvista poikkeusoloista.

31.10.2020 asti voimassa olevien muutosten tavoite on madaltaa ulosottokaaren helpotusten ja rajoitusten soveltamisen kynnystä. Tarkoitus on helpottaa velallisten mahdollisuutta saada rajoitettu tai kevennetty ulosottomenettely, mikä tarkoittaa esimerkiksi lyhennysvapaiden kuukausien myöntämistä tai maksuajan siirtoa myöhemmäksi. Joustavamman menettelyn seurauksena ulosottomenettelystä ei aiheudu maksuhäiriömerkintää luottotietorekistereihin yhtä nopeasti kuin normaalitilanteessa. Ulosottomiehellä säilyy edelleen tapauskohtainen harkinta muuttaa tai rajata lisäaikoja ja muita helpotuksia.

Ulosottomiesten palkasta tällä hetkellä noin kolmannes muodostuu perimis- eli tulospalkkioista. Ulosottomiesten palkkiojärjestelmä poikkeaa näin ollen monien muiden valtion virkamiesten palkkioista. Palkan määräytyminen perimispalkkioiden perusteella on hyvin kyseenalaista työtehtävien luonteen vuoksi. Ulosottomiehen palkkio kasvaa muun muassa ulosottoon joutuneen suorittaessa automaattisen kuukausimaksun. Myös ulosottomiesten esimiehille maksetaan tulospalkkioita esimerkiksi ulosmitatun omaisuuden myynnistä. Tulospalkkauksen perusteena on tehokkuuden lisääminen.

Ulosottotoiminnassa tämä aiheuttaa kuitenkin ristiriitaa tulospalkkioiden tavoittelun ja velallisen edun suhteen. Ulosottomiesten päätöksillä on merkittävät vaikutukset velallisten tilanteeseen. Näin ollen on erityisen tärkeää, että päätökset perustuvat huolelliseen harkintaan, eikä tulospalkkaus saisi vaikuttaa velallisten kannalta merkittäviin ratkaisuihin. Ulosottomies on virkavastuulla toimiva valtion virkamies, jonka tulee noudattaa kaikessa virkatoiminnassaan lakia. Tästä huolimatta toiminnassa on ilmennyt ongelmia, koska tulospalkkaus saattaa ohjata ulosottomiesten toimintaa väärille urille. Näin ollen tulospalkkauksesta tulisi luopua. Tulospalkkiosta luopuminen toisi myös vakautta ulosottomiesten tuloihin.

Toimenpidealoite TPA 81/2020 vp

On hyvä, että hallitus on reagoinut koronan aiheuttamaan poikkeustilaan helpottamalla hieman lainsäädännön keinoin ulosotossa olevien tilannetta. Nämä muutokset ovat kuitenkin tilapäisiä. Vaikean taloudellisen tilanteen seuraukset vaikuttavat ulosottotoimintaan vielä vuosienkin kuluttua. Olisi ensiarvoisen tärkeää uudistaa pysyvästi ulosoton toimintamalleja vastaamaan paremmin lisääntyvien maksuvaikeuksien mukanaan tuomiin haasteisiin. Joustavuutta ja velallisten aseman ymmärrystä ja yksilöllistä huomioimista tullaan tarvitsemaan tulevaisuudessa yhä enemmän.

Hallituksen tulee aloittaa ulosottotoiminnan perusteellinen uudistus, jolla tähdätään ulosottovelallisten joustavampaan ja oikeudenmukaiseen kohteluun pysyvästi. Lisäksi ulosottotoiminnan yhteydessä velallisille tulee tarjota perusteellista tukea talousasioiden hoitoon. Ulosottomiesten valmiuksiin kohdata asiakas on panostettava koulutuksessa. Lisäksi on korostettava velallisten inhimillistä kohtaamista ja osaamista auttaa laatimaan joustavasti yksilöllinen maksusuunnitelma.

Ulosoton päättyminen velkojen maksuun on kaikkien osapuolten, niin velkojien kuin velallisten, etu. Tähän tavoitteeseen päästään paremmin velallisia tukemalla kuin omaisuuden ulosmittaamista tehostamalla. Velkaongelmat tulevat koronakriisin seurauksena lisääntymään tuntuvasti, ja on erittäin tärkeää, että velallisia tuetaan pääsemään taas jaloilleen. Ulosottomiesten rooli on tässä merkittävä. 1990-luvun laman jälkeisiä velallisten kohteluun liittyviä virheitä ei saa missään tapauksessa toistaa. Ulosottomenettelyn kokonaisvaltainen uudistaminen on tarpeen, jotta pystytäisiin vastaamaan paremmin olemassa oleviin ja tuleviin haasteisiin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ulosottotoiminnan perusteelliseksi kehittämiseksi mukaan lukien ulosottomiesten palkkauksen uudistaminen siten, että tulospalkkioista luovutaan.

Helsingissä 12.6.2020

Ritva Elomaa ps

Mauri Peltokangas ps